

1. הדיל בילאל סלאח
 2. עאהד פאעור
 3. ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי
 4. האגודה לזכויות האזרח בישראל
- על ידי ב"כ עו"ד טל חסין ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב

העותרים

טל': 03-5608151; פקס: 03-5608165; דוא"ל: Talh@aci.org.il

נ ג ד

המשיבים

1. מנכ"ל משרד החינוך
 2. מפמ"רית גיאוגרפיה
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 02-6466590; פקס: 02-6467011

תגובה ובקשה לדחיית העתירה על-הסף

1. בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד מוגשת בזאת תגובה ובקשה לדחיית העתירה על-הסף מטעם המשיבים.

2. עניינה של העתירה, בתמצית, הוא בבקשת העותרים כי בחינת הבגרות המתוקשבת בגיאוגרפיה-אדם וסביבה - שעתידה להתקיים מחרתיים, ביום 19.6.19 - תתורגם במלואה לערבית, ובפרט המפות והמקראים הנלווים לבחינה.

כפי שיובהר להלן, לנוכח עמדת משרד החינוך, העתירה מוצתה ודינה להידחות על-הסף.

3. ראשית, יובהר כי הרוב המוחלט של תוכן בחינת הבגרות המתוקשבת במקצוע גיאוגרפיה-אדם וסביבה (סמל שאלון 57387) כבר מתורגם לשפה הערבית. כך בבחינות קודמות משנים עברו, וכך בבחינה הקרובה. על כן, בשים לב לכך שהסעד הראשי המבוקש בעתירה הוא כי בחינת הבגרות דגן יתורגם במלואה לערבית, ממילא רוב רובו של הסעד אינו נדרש.

לפיכך, וכפי שעולה גם מהעתירה עצמה, נראה כי עניינה של העתירה מתמצה בתרגום לערבית של מקראי המפות בבחינה המתוקשבת ושל הנספח המשמש פירוט למקרא אחת המפות בבחינה.

4. שנית, ובטרם שנידרש לעמדתו העדכנית של משרד החינוך בעניין, יובהר כי העתירה הוגשה בשיהוי כבד ביותר, ואף הפניות המקדימות שצוינו בעתירה הועברו למשרד החינוך במועד מאוחר ביותר ובסמוך למועד הבחינה הקרובה.

5. על השיהוי הניכר שנפל בהתנהלות העותרים ילמדו בין היתר העובדות שלהלן.

בחינות הבגרות המתוקשבות בגיאוגרפיה-אדם וסביבה - בחינות המתקיימות באופן ממוחשב - מתקיימות באופן זה מזה 15 שנים. לאורך שנים אלו, אופן תרגום הבחינה לערבית לא שונה. למיטב ידיעת המשיבים, לא הועלו טענות בעניין לאורך השנים, והעותרים ממילא אינם טוענים אחרת.

בהתאם לכך, לתלמידים המתכוונים לבחינת הבגרות דנן - וביניהם גם העותרת 1 - התאפשר לאורך כל שנת הלימודים, וכחלק מההכנה לבחינה הנידונה, לתרגל בחינות קודמות, באמצעות קישור של מוריהם למאגר הבחינות של משרד החינוך. למיטב ידיעת המשיבים, גם לקראת הבחינה המתוקשבת הקרבה לא הועלו טענות בעניין בפני המשיבים - מלבד אלו המצוינות בעתירה, אשר אליהן נידרש בהמשך - והעותרים ממילא אינם טוענים אחרת.

נוסף על כך, ביום 4.4.19 התקיימה בחינת הדמייה של בחינת הבגרות המתוקשבת בגיאוגרפיה-אדם וסביבה. נדגיש כי בחינת ההדמייה היא בחינת חובה בעבור כלל התלמידים הנבחרים בשאלון זה, והיא נועדה להוות מעין 'ניסוי כלים' - הן בעבור התלמיד שיחווה חווית היבחנות המדמה בגרות מלאה (למשך 3 שעות), הכוללת תרגול טכנולוגי אחרון מצד התלמיד; והן להפקת תובנות ולקחים מצד המשרד, ובכלל זה בחינת תפקוד המערכת המתוקשבת בטרם סגירת המבחן. אם כן, בחינה זו מהווה סימולציה לבחינת הבגרות עצמה, וכל תלמיד המשתתף בבחינה המתוקשבת מחויב להיבחן בה. יודגש כי אופן התרגום של בחינה זו היה זהה לאופן התרגום של הבחינות בשנים עברו, וגם בבחינה זו מקראי המפות של הבחינה המתוקשבת היו בעברית, כבעבר. גם לאחר בחינה זו לא הועלו בפני המשיבים טענות בנוגע לאי תרגום מקראי המפות בבחינה לערבית, והעותרים ממילא אינם טוענים אחרת.

הנה כי כן, לאורך שנים ארוכות הבחינות המתוקשבות בגיאוגרפיה-אדם וסביבה מתורגמות באותו האופן לשפה הערבית, ומעולם לא הועלתה טענה בפני המשיבים

בעניין זה. כך למיטב ידיעת המשיבים, וכך עולה גם מהעתירה עצמה.

6. והנה, לאחר שנים ארוכות שבהן לא הועלתה כל טענה בעניין תרגום הבחינה לערבית, ביום 10.6.19 - **9 ימים לפני מועד הבחינה** - פנה העותר 2 למשיבה 2 בעניין וביקש להציע פתרונות בעניין אי-תרגום המפות שבבחינה לערבית. באותו היום השיבה המשיבה 2 כי בבחינה השנה אין עדיין תרגום של המפות לערבית, וכי אם יש קושי לתלמידים, באפשרותם להיבחן בבחינה הרגילה (ולא על מחשב).

ביום 11.6.19 פנתה העותרת 4 בעניין, וביום 13.6.19 העבירה תזכורת. תוך כדי גיבוש המענה לפנייה ע"י גורמי המקצוע במשרד החינוך, ביום 16.6.19 הוגשה העתירה שבפנינו.

צילום ההתכתבות בין העותר 2 למשיבה 2 צורף כנספח ע/5 לעתירה.
צילומי פניות העותרת 4 צורפו כנספחים ע/7-8 לעתירה.

7. קרי, לאחר שנים ארוכות שבהן בחינת הבגרות המתוקשבת בגיאוגרפיה-אדם וסביבה מתורגמת באותו האופן לערבית, ושלושה ימים בלבד לפני הבחינה הקרובה, הוגשה העתירה לבית המשפט הנכבד.

למותר לציין כי מדובר בשיהוי כבד ביותר, ולעמדת המשיבים ניתן היה לדחות את העתירה על-הסף אך בשל כך.

8. שלישית, ומבלי לגרוע מהאמור לעיל בדבר השיהוי הכבד בהתנהלות העותרים - ואף מבלי לגרוע ממלוא טענות המשיבים בעניין - המשיבים החליטו לתרגם לערבית את מקראי המפות הנדרשות והרלוונטיות לבחינה המתוקשבת דנן. המשיבים יעבירו לבתי הספר ולתלמידים את התרגום באמצעות נספח מודפס שיצורף לבחינה זו, אשר ישלח לבתי הספר ולתלמידים הנבחרים זמן קצר לפני הבחינה (באמצעות מטה הבחינות).

9. יובהר ויודגש כי עמדתם המקצועית של המשיבים היא כי השימוש בנספח זה אינו הכרחי או נחוץ לצורך הצלחת התלמידים בבחינה, ולראייה שבשנים עברו, וגם לאחר בחינת ההדמייה שהתקיימה ביום 4.4.19, לא עלו טענות בעניין זה. עם זאת, לנוכח הטענות בעניין, וכדי להעניק מענה הולם לכל תלמיד ותלמידה - וחרף סד הזמנים הדוחק ביותר - המשיבים החליטו כאמור להעמיד לרשות התלמידים נספח עם מקראי מפות מתורגמים.

יובהר כי התלמידים שעתידיים להיבחן בבחינה המתוקשבת בגיאוגרפיה-אדם וסביבה בערבית התכוננו לבחינה, בין היתר, באמצעות פתרון בחינות מתוקשבות קודמות, אשר ככולן מקראי המפות היו בשפה העברית. כאמור לעיל, גם בחינת הסימולציה שנערכה ביום 4.4.19 הייתה באותו האופן. קרי, השימוש במקראי מפות בשפה העברית מוכר לתלמידים, אשר עשו בהם שימוש בעת פתרון הבחינות הקודמות, ואשר באפשרותם להיעזר בהם גם במסגרת הבחינה הקרובה.

10. בהמשך לאמור לעיל, ולמען הסדר הטוב, תישלח מחר (ג') הודעת סמס לבתי הספר במגזר הערבי, שתבהיר את מהותו של הנספח שלעיל.

11. עוד יצוין כי במסגרת הטיפול בעתירה נבחנו מול גורמי המקצוע הרלוונטיים במשרד החינוך חלופות נוספות. עמדתם המקצועית של גורמים אלה היא כי החלופה שלעיל היא החלופה היחידה שאפשרית ורלוונטית בנסיבות העניין, לנוכח לוח הזמנים הדוחק ביותר.

כך למשל, הוחלט כי אין לאפשר עתה שינוי בתוכנה עצמה, שכן הדבר עלול לגרום לתקלות לא צפויות בהפעלת התוכנה. בשים לב לכך שהבחינה תתקיים בעוד יומיים ברחבי הארץ, הרי שלא ניתן לקחת סיכון שעלול לפגוע באלפי תלמידים.

12. אמנם, גם החלופה שנבחרה אינה חפה מקשיים, ובתוכם הסרבול שעשוי להיות כרוך בשימוש בנספח במהלך בבחינה. זאת גם בשים לב לכך שהתלמידים כאמור ממילא מורגלים בשימוש במקראי מפות בעברית. ואולם, לאחר בחינת הדברים, המשיבים החליטו לאפשר לתלמידים לעשות שימוש בנספח עם מקראי מפות מתורגמים לערבית, כאשר **מטבע הדברים אין כל חובה להשתמש בנספח.**

13. עוד יצוין כי ממילא באפשרותם של התלמידים הנבחרים בבחינה המתוקשבת להשתמש בבחינה בחומרי העזר המותרים (קרי, אטלסים (גם בשפה הערבית)).

14. להשלמת הדברים - ולמעלה מן הצורך בנסיבות העניין - יצוין כי לקראת בחינות הבגרות המתוקשבות הבאות בגיאוגרפיה-אדם וסביבה, משרד החינוך עתיד לתרגם לשפה הערבית גם את מקראי המפות והנספחים לבחינות.

סיכום

15. המשיבים יטענו כי בנסיבות העניין אין כל עילה להתערבות בית המשפט הנכבד בעניין, וכי העתירה מוצתה ודינה להידחות על-הסף.

16. החלטת המשיבים - לצרף לנבחנים דגן נספח, ובו תרגום של מקראי המפות הרלוונטיות ושל הנספחים הרלוונטיים הנלווים לבחינה - היא החלטה מקצועית ראויה וסבירה ביותר בנסיבות העניין.

זאת, קל וחומר בשים לב לכך **שהעתירה הוגשה שלושה ימים בלבד לפני מועד הבחינה**, תוך בקשה לשינוי אופן תרגום הבחינה הנוהג מזה שנים ארוכות, וחרף העובדה שבחודש אפריל התקיימה בחינת הדמייה באותו האופן כבעבר.

17. משכך הדבר, המשיבים יטענו כי העתירה מוצתה, ודינה להידחות על-הסף.

18. הגב' פנינה גזית, מנהלת תחום דעת (מפמ"רית גיאוגרפיה-אדם וסביבה) במשרד החינוך, קראה ואישרה את נוסח התגובה. בשל קשיים טכניים, וכדי שלא לעכב את מועד ההגשה, תצהיר מטעמה יועבר בנפרד ובהקדם לבית המשפט הנכבד ולעותררים.

היום, י"ד בסיון, התשע"ט

17 ביוני, 2019

אודי איתן, עו"ד

סגן בכיר במחלקת הבג"צים

בפרקליטות המדינה